

Ympäristöministeriö

(sähköisesti lausuntopyynnössä pyydettyllä tavalla)

Lausuntopyyntö 13.5.2020 Dnro VN/5698/2019

ELY-keskuksen lausunto; hallituksen esitys rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain ja rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta

Ehdotuksen sisältö

Keskeisinä lain muutoksina on esitetty seuraavaa:

Ympäristöministeriön asema alistusviranomaisena purettaisiin ja jatkossa ELY-keskusten tekemät rakennussuojelupäätökset eivät enää menisi ympäristöministeriön vahvistettaviksi. Päätöksistä voitaisiin valittaa ympäristöministeriön sijaan suoraan alueelliseen hallinto-oikeuteen.

Lainmuutoksella lisättäisiin poikkeamislupamenettely, jonka avulla olisi mahdollista hakea lupaa ELY-keskukselta suojelupäätöksestä poikkeamiseen erityisen painavan rakennuksen hoitoa ja käyttöä edistävän perusteen nojalla. Poikkeamislupaa ei kuitenkaan myönnettäisi, mikäli suojelun edellytykset eivät enää sen seurauksena täyttyisi.

Korvaussäätelyä uudistettaisiin. Suojelusta voitaisiin maksaa kohtuullinen korvaus, mikäli suojelupäätös rajoittaisi rakennuksen hoitoa tai käyttöä tavalla, josta aiheutuisi huomattavaa haittaa tai vahinkoa. Myös vaarantamiskiellosta voitaisiin suorittaa korvaus, mikäli rakennusta ei vaarantamiskiellon vuoksi olisi voinut käyttää tavanomaisella tai kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla ja tästä olisi seurannut huomattavaa vahinkoa. Korvausta vaarantamiskiellosta maksettaisiin kuitenkin vain silloin, kun rakennusta ei suojella.

Esityksenteko-oikeuksia laajennettaisiin. Esityksenteko-oikeus koskisi jatkossa myös rekisteröityjä yhdistyksiä, joiden toimialaan kuuluu rakennetun ympäristön laatuun vaikuttaminen tai kulttuuriperinnön vaaliminen. Saamelaisten kotiseutualueilla suojeluesityksen voisivat tehdä jatkossa myös saamelaiskäräjät ja kolttien kyläkokous.

Kuulemissäännöksiä selkeytettäisiin ja täsmennettäisiin. Muutoksella olisi vaikutusta myös menettelyyn rikosasioissa, sillä ELY-keskuksille säädettäisiin velvollisuus ilmoittaa lain vastaisista teoista esitutkintaviranomaiselle. Lisäksi ELY-keskukset voisivat saada asianosaisten välttämättömiä henkilötietoja maksutta ja

salassapitosäännösten estämättä toisilta viranomaisilta asian käsittelemiseksi.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunto

Pohjois- Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) on tutustunut aineistoon ja katsoo esitysluonnoksen perustelluksi ja sen tukevan rakennusperinnön suojelua koskevien tavoitteiden saavuttamista sekä selkeyttävään suojeluun liittyviä prosesseja ja viranomaisten välisiä rooleja.

Kommentit suojeluesityksenteko-oikeutta ja suojeluesityksestä kuulemista koskeviin ehdotuksiin

ELY-keskus pitää myönteisenä tavoitteita turvata jokaiselle mahdollisuuksia vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Samalla ELY-keskus toteaa myös ymmärtävänsä niitä perusteita, joiden vuoksi nyt voimassa olevassa laissa on päädytty rajaamaan mm. yhteisöjen oikeutta tehdä suojeluesitys. Valmisteluaineistossa todetaan esityksen vastaavan jo nykyistä soveltamiskäytäntöä. ELY-keskus pitää todennäköisenä, että uuden lain tulkinta tosiasiallisesti laajentaa jossain määrin esityksen tekemiseen oikeutettuja tahoja ja voi siten lisätä suojeluesitysten määrää tai puutteellisista suojeluesityksistä aiheutuvia selvitystarpeita.

Suojeluesityksestä kuulemisen osalta ehdotetut muutokset ovat ELY-keskuksen näkemyksen mukaan perusteltuja.

Lain 5 ja 7 §:n on lisätty valtuutus valtioneuvoston asetuksen antamiseen, mitä ELY-keskus pitää hyvänä. Tarvetta tarkemmalle asetustasoisien sääntelyn tarpeelle kannattaa arvioida lainmuutoksen soveltamisen vakiinnuttua.

Kommentit alistusmenettelyn purkamiseen ja muutoksenhakua koskeviin ehdotuksiin

Alistusmenettelystä luopuminen vastaa kehitystä myös muussa ympäristölainsäädännössä. Tällä on suojeluprosessin kestoa lyhentävä ja sujuvoittava vaikutus. ELY-keskus pitää asiassa merkityksellisenä myös sitä, että ympäristöministeriö voi jatkossa paremmin seurata lainsäädännön tulkintakäytäntöjä ja toimimista kokonaisuutena sekä ohjata ELY-keskuksia lain soveltamiseen liittyen, kun sen kaksoisrooli myös valitusviranomaisena poistuu. Muutos tuo kuitenkin alueellisille ELY-keskuksille enemmän vastuuta suojelua koskevissa päätöksissä, mikä saattaa vaikuttaa ELY-keskuksissa tehtävää työmäärää kasvattavasti, vaikka asioiden määrä pysyisi nykyisellään.

Muutoksenhaku alueellisiin hallinto-oikeuksiin vastaa kehitystä myös muussa ympäristölainsäädännössä. Tämä voi toisaalta lisätä lain soveltamista koskevaa oikeuskäytäntöä ja siten edistää myös lain soveltamista. Toisaalta hallintotuomioistuimet tutkivat asiaa rajatumminkin ja niiden ratkaisu kohdistuu vain päätöksen lainmukaisuuden arviointiin siltä osin, mihin valitus on kohdistunut.

24.6.2020

ELY-keskus pitää muutoksia kokonaisuutena kannatettavina. Muutoksilla voidaan korjata valmisteluaineistossa hyvin esille tuotuja voimassa olevaan lakiin liittyviä ongelmia mm. vaarantamiskieltoa koskevien päätösten sekä eri valitusviranomaisissa samanaikaisesti samaa asiaa käsiteltävien asioiden osalta.

Kommentit ehdotettuihin poikkeamisluvan edellytyksiin ja lupamenettelyyn

Muutosta voidaan pitää perusteltuna ja edistävän suojelun toteutumista sekä rakennusten säilymistä tilanteissa, johon poikkeamisenettelyyn on ajateltu soveltuvan. Esitykseen liittyvä määräaikaisuus on tarpeellinen. Muutos tuo ELY-keskukselle uusia tehtäviä, mutta pelkästään poikkeamisenettelystä seuraava tehtävä ei ole kokonaisuutena ennalta arvioiden kovin merkittävä alueella olevien suojelupäätösten lukumäärä huomioiden. ELY-keskus ei myöskään pidä päätöksen maksullisuutta, sille merkittävänä asiana. Poikkeamispäätöksiä ei todennäköisesti haeta edes vuosittain, joten muodostuviin tuloihin nähden maksun perimisestä aiheutuva työmäärä voi olla suhteellisen suuri.

Jatkovalmistelussa olisi hyvä pohtia miten ja mistä rakennuksen suojelutilanteesta saisi mahdollisimman ajantasaisen ja luotettavan kuvan tilanteesta, jossa suojelukohteeseen kohdistuu suojelupäätös ja siihen kohdistuva poikkeaminen tai useampia poikkeamisia suojelumääräyksistä. Samoin olisi hyvä arvioida sitä tai selkeyttää aineistoa siinä, että tulisiko myös poikkeamista koskevasta päätöksestä tehdä kirjaus lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin.

Kommentit korvaussäätelyä koskeviin ehdotuksiin

ELY-keskus pitää hyvänä ratkaisua, jossa korvausasioissa valtiota edustaa ympäristöministeriö. ELY-keskuksella ei ole muuta kommentoitavaa ehdotuksiin.

Kommentit ehdotuksiin, jotka koskevat rikostunnusmerkistöjä sekä menettelyä rikosasioissa ja tarkastuksissa

Muutokset tarkoittavat ELY-keskuksille aiempaa enemmän vastuuta valvoa suojelun toteutumista sekä ELY-keskuksille asemaa myös rikosasioiden selvittämisessä. ELY-keskus toteaa, että tehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää rakennussuojeluasioita hoitavien henkilöiden kouluttamista tehtävän vaatimuksiin.

Kommentit viranomaisten tiedonsaantioikeutta koskevaan ehdotukseen

Muutokset ovat kannatettavia ja perusteltuja asianomaisten osallistumismahdollisuuksien turvaamiseksi.

Muita huomioita esitysluonnoksesta

24.6.2020

Esitysluonnoksessa on paljon lain toimivuutta ja tavoitteita edistäviä muutoksia ja ELY-keskus näkee esityksen kokonaisuudessaan parantavan rakennusperinnön suojelusta annetun lain toimivuutta. Valmisteluaineisto on laaja ja hyvin perusteltu.

Esityksessä vahvistetaan ELY-keskusten roolia suojelupäätöksen tekijänä ja vastuullisena valvontaviranomaisena. Tämä tarkoittaa myös tehtäviin tarvittavien resurssien kasvamista tai vähäisten resurssien siirtämistä muista tehtävistä näihin. Rakennusperinnön suojelua ja hoitoa koskevissa asioissa ELY-keskukset ovat olleet jo aiemmin hyvin niukasti resursoituja. Lain toimivuutta olisi tarpeen arvioida säännöllisesti myös tältä kannalta.

Rakennusperinnön suojelusta annetun lain ja maankäyttö- ja rakennuslain välistä rajapintaa ja lakien yhteensovittamistarvetta olisi hyvä arvioida maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen yhteydessä.

Valmisteluaineistossa on tunnistettu tarve tukea lain toimeenpanoa ELY-keskusten yhteisellä koordinaatiolla, jossa ministeriö toimisi koordinaatiotehtävän suunnittelussa ja toteuttamisessa ELY-keskusten tukena. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus jakaa näkemyksen koordinaation tarpeellisuudesta ja kiireellisyydestä.

Tämän lausunnon valmisteluun on osallistunut korkeakouluharjoittelija Aino Valtavaara.

Asian on esitellyt alueidenkäytönasiantuntija Touko Linjama ja ratkaissut alueidenkäyttöryhmän päällikkö Taina Törmikoski.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

Tämä asiakirja KEHA/2137/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/2137/2020 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Törmikoski Taina 24.06.2020 13:28

Esittelijä Linjama Touko 24.06.2020 13:26